

УДК 371.1:37.030

Л. Сатановська, канд. пед. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Розкрито аспекти формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ; уточнено зміст понять "професійний саморозвиток", "готовність до професійного саморозвитку". Професійний саморозвиток розглянуто як шлях самоаналізу, самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації. Визначено сутність поняття "готовність до професійного саморозвитку майбутнього магістра з управління навчальним закладом". Теоретично обґрунтовано доцільність використання структурно-функціональної моделі формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ.

Ключові слова: професійна готовність, професійний саморозвиток, готовність до професійного саморозвитку.

Постановка проблеми. Оновлення соціального світу, докорінні зміни ціннісно-сислової основи нашого буття, трансформація цінностей українського суспільства та прагнення його вступити в освітній європейський простір вимагають від науковців переосмислення шляхів реформування освіти України, професійної підготовки педагогічних кадрів, наукового обґрунтування нової стратегії управління навчальними закладами. Україні потрібні такі соціально-економічні, духовні та культурні перетворення, на які здатні фахівці нової генерації, котрі не тільки професійно діють, швидко реагуючи на нові запити суспільства, а й постійно саморозвиваються протягом життя.

Актуальність означених проблем підсилюють також протиріччя між: 1) розширенням предметного поля досліджень саморозвитку фахівця на засадах гуманізації, культуро- й природовідповідності, задекларованих гуманістичною парадигмою сучасної вищої освіти, та недостатнім втіленням в освітній процес вищої школи науково обґрунтованої й експериментально перевіреної системи заходів, спрямованих на професійний саморозвиток майбутніх магістрів з УНЗ; 2) сформованістю вітчизняної системи неперервної освіти, яка повинна забезпечувати якісну підготовку фахівців з різних спеціальностей, та неготовністю значної частини майбутніх магістрів з УНЗ до постійного професійного саморозвитку, що значно знижує ефективність професійної діяльності сучасного управління.

Мета дослідження: обґрунтувати педагогічні умови та структурно-функціональну модель формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з управління навчальним закладом та на основі одержаних результатів розробити методичні рекомендації.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх магістрів з управління навчальним закладом.

Предмет дослідження – педагогічні умови та структурно-функціональна модель формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з управління навчальним закладом. Мета, об'єкт, предмет дослідження зумовили необхідність розв'язання таких завдань: 1) проаналізувати стан досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній теорії й практиці та визначити коло питань, що потребують наукового розв'язання; 2) на основі вивчення педагогічної, психологічної літератури уточнити сутність понять "професійний саморозвиток", "готовність до професійної діяльності", "готовність до професійного саморозвитку"; 3) теоретично обґрунтувати сутність і структурні компоненти готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з управління навчальним закладом; 4) визначити педагогічні умови, критерії й показники готовності до професійного саморозвитку магістрів з управління навчальним закладом та охарактеризувати рівні її сформованості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Філософське осмислення проблеми саморозвитку особистості подано в працях М. Бахтіна, М. Бердяєва, В. Біб-

лера, Е. Гусинського, Е. Ільєнкова та ін. Право людини на вільний розвиток, самовизначення, самореалізацію як вищу духовну цінність розглядали К. Вентцель, Я. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, К. Ушинський та інші видатні педагоги минулого. Педагогічні аспекти особистісного зростання висвітлювали Б. Вульф, О. Газман, Г. Звенигородська, Л. Кулікова, А. Меренков, М. Ценко; психологічні аспекти – К. Абульханова-Славська, І. Бех, Н. Бітянова, Д. Богоявленська, О. Бодальов, П. Гальперін, В. Зінченко, О. Леонт'єв, С. Максименко, В. Маралов, Б. Мастеров, В. Петровський, А. Фурман, Г. Цукерман та ін. Теоретико-методологічні засади саморозвитку особистості викладено в працях зарубіжних дослідників, таких як: Р. Бернс, А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс, Д. Уотсон та ін. [2; 4].

Готовність до того чи іншого виду діяльності вітчизняні дослідники С. Максименко і О. Пелех визначають як цілеспрямоване вираження особистості, що включає її переконавання, погляди, ставлення тощо. Деякі вчені розуміють готовність як соціальну установку – атитюд (Г. Олпорт); сет-установку (Д. Узнадзе); систему ставлень (В. М'ясищев), мотивів і смислів (О. Асмолов, Д. Леонт'єв, О. Леонт'єв, А. Петровський); диспозицій (В. Ядов); позицію суб'єкта навчання; функціональний стан, що сприяє успішній діяльності, забезпечує високий її рівень (Ф. Генон, Н. Левітов, В. Марішук); інтегроване системне утворення особистості, що виникає в результаті певного досвіду людини, який ґрунтується на формуванні позитивного ставлення до діяльності, усвідомлення мотивів і потреб у цій діяльності (А. Лисенко та ін.) [2; 6]. Отже, на підставі аналізу й синтезу літературних джерел *готовність* визначено як цілісний стан підготовленості людини до того чи іншого виду діяльності, що забезпечує її особистісну спрямованість, дає змогу успішно й швидко розвиватися як особистість в обраній нею діяльності. Здебільшого в науковій психологічній та педагогічній літературі готовність особистості розглядається в контексті певної професійної діяльності.

Варто зазначити, що слід розглядати *готовність до професійної діяльності* як цілісний стан підготовленості людини до неї, що забезпечує її фахову спрямованість, дає змогу швидко адаптуватися до професійного середовища та успішно виконувати свої функціональні обов'язки. Готовність до професійного саморозвитку визначено через поняття "готовність до професійної діяльності" та "професійний саморозвиток". Їх уточнення дало змогу з'ясувати сутність поняття *"готовність до професійного саморозвитку"*, яке визначається як інтегративна сукупність якостей особистості, набутих під час професійної підготовки, та інтернативних здібностей до професійних самозмін і складається із взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційного та рефлексійного [4, с.167].

Теоретичний аналіз наукових праць дає змогу стверджувати, що готовність до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з управління навчальним закладом

формується під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників завдяки механізму рефлексії та виявляється в професійному саморозвитку [3; 4; 5; 6; 7].

Таким чином, аналіз основних дефініцій дослідження в контексті визначеної проблеми дав змогу дійти висновку, що *готовність до професійного саморозвитку майбутнього магістра з управління навчальним закладом* являє собою складне особистісне утворення, що інтегрує в собі мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний і рефлексивно-оцінний компоненти, які розглядаються як сукупність особистісних інтересів, ціннісних орієнтацій і потреб; професійно орієнтованих знань, управлінських умінь, розвинених професійних здібностей, набутого фахового досвіду; актуалізованих власних здібностей до саморефлексії й самооцінки всіх його складових та є результатом його професійної підготовки у ВНЗ, що зумовлює позитивні зміни особистісних характеристик керівника навчального закладу щодо його професійного саморозвитку в процесі фахової діяльності, забезпечує можливість його всебічної реалізації в обраній професії й успішне УНЗ. Саме вона допомагає молодому управлінцю успішно виконувати свої обов'язки, правильно використовувати знання, досвід, зберігати самоконтроль, будувати суб'єкт-суб'єктні відносини й ефективно виконувати професійні функції.

Аналіз теоретичних та експериментальних досліджень засвідчує, що у філософії, психології та педагогіці вищої школи закладено міцний теоретичний фундамент для глибокого вивчення проблеми професійного саморозвитку майбутніх магістрів з управління навчальним закладом, зокрема питань самоосвіти й самовиховання майбутніх педагогів, вивченню яких присвячені наукові праці Є. Белозерцева, М. Боритка, Н. Бружуквої, В. Денисенка, І. Зязюна, Л. Коржової, Н. Кузьміної, Ю. Кулюткіна, О. Кучерявого, Н. Лосєвої, Л. Мітіної, Н. Нікандрова, І. Пальшкової, В. Сироти, В. Сластьоніна, Т. Сущенко. Проблеми реалізації особистісно орієнтованого підходу в освіті висвітлено в публікаціях І. Бе-ха, Є. Бондаревської, В. Зайцева, О. Пехоти, С. Подмазіна, В. Серикова, Л. Сущенко, І. Якиманської та ін. [5].

Різні аспекти проблеми професійного саморозвитку майбутніх педагогів розглянуто М. Костенко, І. Шаршовим, Р. Цокур та ін. [6].

Розв'язанню проблеми управління освітніми закладами й соціологічного моніторингу навчально-виховного процесу присвячено праці таких науковців, як: В. Афанасьєв, В. Бакіров, Ю. Волков, Ю. Красовський, І. Мороз, Є. Павлютенков, М. Панін, Ю. Тихоміров, А. Уйюмов, А. Урсул та ін. [2; 3]. Розробки технологій управлінського процесу подано в працях В. Беспалька, В. Карпова, А. Кулагіна, А. Маміконова, С. Макєєва, Г. Штейна, Ф. Янушкевича та ін. [4; 5]. Питання діагностування й моделювання в управлінні висвітлено Н. Аітовою, Г. Антонюком, І. Бестужевим-Ладюю, О. Брушлінським, І. Дев'ятком, Т. Дрідзе, Ю. Канигіною, Е. Орловим, В. Паніотто, Є. Суїменком, Є. Тавокіною та ін. [6]. Водночас аналіз і синтез наукової літератури з проблеми дослідження засвідчує багатозначність, фрагментарність досліджень, невирішеність та наукову необґрунтованість низки питань, що стосуються готовності до професійного саморозвитку майбутнього магістра з управління навчальним закладом. Однак, ми передбачаємо, що ефективність формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ значно підвищиться за рахунок реалізації в процесі професійної підготовки розробленої, теоретично обґрунтованої та експериментально перевіреної структурно-функціональної моделі, яка структурована за теоретико-цільовим, ресурсно-потенційним, організаційним, регуляторно-змістовим і критеріально-прогностичним блоками, що відбивають відповідні функції, та ґрунту-

ється на антропологічному, персонологічному, компетентнісному, синергетичному підходах і принципах інноватики, андрагогіки, неперервності, варіативності, гуманізації та відкритості освіти; містить ціннісно-мотиваційний, когнітивно-операційний і рефлексивно-оцінний компоненти готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ. Цьому сприятимуть такі педагогічні умови: актуалізація ціннісно-смислових здібностей майбутніх магістрів з УНЗ до самозмін і формування потреби в професійному саморозвитку; регулювання своєї поведінки у сфері управління навчальним закладом; інтеграція в навчальний процес інтерактивних методів і нетрадиційних видів навчальних занять; імплантація науково-дослідних компонентів діяльності, спрямованих на професійний саморозвиток; самореалізація набутого досвіду; корекція та оновлення змісту фахових дисциплін, поєднання традиційних і нетрадиційних форм організації навчального процесу.

Методологія дослідження. Для реалізації мети, розв'язання поставлених завдань, перевірки гіпотези використано комплекс методів, адекватних досліджуваному феномену, зокрема:

– теоретичні: аналіз, синтез, конкретизація, систематизація, порівняння й узагальнення наукової та методичної літератури з проблем професійного розвитку й саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ, інформаційних ресурсів мережі Інтернет для визначення продуктивних підходів до вирішення зазначеної проблеми; аналіз сучасної практики та нормативної документації вищих навчальних закладів щодо інноваційного змісту й методики підготовки майбутніх магістрів з УНЗ, вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду їх професійної підготовки; конкретизація та концептуалізація потенціалу професійного саморозвитку майбутніх магістрів з відповідної спеціальності; моделювання з метою розроблення структурно-функціональної моделі формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ;

– емпіричні: цілеспрямоване спостереження за процесом навчання майбутніх магістрів з УНЗ у вищій школі; анкетування, бесіда, тестування студентів магістратури з УНЗ.

На основі наукового аналізу проблеми, розгляду досвіду фахівців та теоретичних концепцій українських і зарубіжних науковців щодо формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ встановлено, що *саморозвиток* слід розглядати як інтегральну якість особистості, що відбиває особистісні зміни та потенційну реалізацію її можливостей і здібностей, розвиток яких спрямований на досягнення певної мети, що виявляються в діяльності згідно із цінностями, потребами та прагненнями людини, яка спрямована на формування її готовності до особистісного розвитку [1, с. 801]. Саморозвиток особистості тісно пов'язаний з професійним саморозвитком, який є продовженням загального розвитку людини (О. Петрикей). Поняття "професійний саморозвиток" науковці розуміють з різних позицій. Так, Б. Ананьєв, Л. Анциферова, М. Боритко, О. Газман, З. Жуковська, М. Сергєєв, Б. Фішман визначають професійний саморозвиток як показник суб'єктності вчителя на різних етапах його безперервної професійної педагогічної освіти [4, с. 46]; А. Маркова – як сублимацію його креативної діяльності; Л. Рувинський – як цілеспрямоване самоформування в собі тих якостей, що необхідні для успішного виконання майбутньої професійної діяльності; О. Чудіна – як внутрішньо зумовлену прогресивну самозміну людини, що виявляється в зміні якості його професійної діяльності; В. Андрєєв, П. Каптерев, Н. Кузьміна, К. Левітан, В. Маралов, В. Шадріков та інші – як особливий вид суб'єкт-об'єкт-суб'єктної цілеспрямованої діяльності майбутнього викладача із самозмінення професійних знань, умінь і

відповідних якостей, що необхідні для успішного освоєння та виконання професійної педагогічної діяльності [4, с. 46; 5; 6; 7; 8].

З'ясування сутності цієї категорії дає нам змогу під професійним саморозвитком розуміти процес активної інтеграції та реалізації в професійно значущому особистісному зростанні майбутнього фахівця набутих у фаховій підготовці професійних знань, умінь і здібностей, а також його потреб, особистісних якостей та готовності до змін. У цьому контексті професійний саморозвиток майбутніх магістрів з управління навчальним закладом постає як безперервний, свідомий, цілеспрямований, активний процес їх особистісного й професійного зростання та вдосконалення, заснований на впливі й взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів, який спрямований на підвищення рівня їх управлінської діяльності (аккумуляція професійно орієнтованих знань, практичних умінь і досвіду, цінностей та норм управлінської культури; розвиток професійно значущих здібностей для УНЗ). Професійний саморозвиток майбутніх магістрів з УНЗ розглянуто через формування їх готовності [5, с.344].

Виклад основних положень. Готовність до професійного саморозвитку визначено через поняття "професійний саморозвиток", та "готовність до професійної діяльності". Ґрунтуючись на аналізі й синтезі наукової філософської, педагогічної та психологічної літератури, встановлено, що поняття "професійний саморозвиток" тлумачиться як ключовий сегмент, форма саморозвитку, ракурс дослідження, певний підхід тощо. Категорію "професійний саморозвиток" визначено як процес активної інтеграції та реалізації в професійно значущому особистісному зростанні майбутнього фахівця набутих у фаховій підготовці професійних знань, умінь і здібностей, а також його потреб, особистісних якостей та готовності до змін. У цьому контексті професійний саморозвиток майбутніх магістрів з управління навчальним закладом постає як безперервний, свідомий, цілеспрямований, активний процес їх особистісного й професійного зростання та вдосконалення, заснований на впливі й взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів, який спрямований на підвищення рівня їх управлінської діяльності. Професійний саморозвиток майбутніх магістрів з УНЗ розглянуто через формування їх готовності [5, с.343]. *Готовність до професійної діяльності* розуміється як цілісний стан підготовленості людини до неї, що забезпечує її фахову спрямованість, дає змогу швидко адаптуватися до професійного середовища та успішно виконувати свої функціональні обов'язки. *Готовність до професійного саморозвитку* розглянуто як інтегративну сукупність якостей особистості, набутих у професійній підготовці, та інтернальних здібностей до професійних самозмін і складається із взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційного та рефлексійного [5, с.346].

Для проведення діагностик варто використовувати пакет діагностико-корекційних методик: "Метод мотиваційної індукції" (методика Ж. Нюттена); субтести: "Шкала ціннісної орієнтації", "Шкала пізнавальних потреб", "Шкали гнучкості поведінки" (тест "Самоактуалізація", САТ Е. Шострома); тест "Здатність до самоуправління" (методика Н. Пейсахова); тест "Ваші управлінські здібності" за методикою Л. Золотовської; тест "Оцінка управлінських здібностей" А. Левшинова, "Самооцінка рівнів домагань" за методикою Й. Шварцландера – для визначення сформованої готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ [8, с.145].

Внутрішніми регуляторами формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ є мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний і рефлексивно-оцінний компоненти, кожен із яких визначається за відповідними критеріями, показниками й рівнями. *Моти-*

ваційно-ціннісний компонент готовності до професійного саморозвитку майбутнього магістра з УНЗ складається із системи мотивів, особистісних цілей і потреб, які визначають професійну діяльність керівника навчального закладу та спрямовують його на самозміни для досягнення успіху в обраній професії. *Когнітивно-операційний компонент* складається з професійно орієнтованої сукупності знань; управлінських умінь і навичок; системи професійно значущих якостей, необхідних для проведення ефективної управлінської діяльності у ВНЗ, що передбачає зміни себе як особистості та професіонала. *Рефлексивно-оцінний компонент* характеризує становлення й розвиток їх особистісної та професійної рефлексивності, оцінки й самооцінки, їх актуалізацію та включення в них різних аспектів управлінської діяльності, що пов'язана з навчальним закладом [7, с.125].

Для визначення сформованості кожного з компонентів готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ виділено три рівні: високий, середній і низький, кожен із яких включає риси попереднього, проте відрізняється один від одного мірою прояву показників, що характеризують цю готовність.

За мотиваційно-ціннісним компонентом готовності майбутні магістри з УНЗ повною мірою не усвідомлюють цінності власного професійного життя "тут і зараз" та цінності самоактуалізованої особистості крізь призму самодостатності в професійному виборі; у них відсутні глибокі переконання щодо власних можливостей в управлінні; звужений діапазон потреби в міцному та гнучкому засвоєнні професійно орієнтованих знань і умінь, відсутні самостійні підходи до реалізації цінностей у поведінці, які визначають професійну діяльність керівника навчального закладу та спрямовують його на самозміни для досягнення успіху в обраній професії. За когнітивно-операційним компонентом готовності до професійного саморозвитку для майбутніх магістрів з УНЗ є характерними: часткова автономія в пізнанні себе в обраній спеціальності; негнучка аутосимпатія в професійному спілкуванні на підставі відтворення доброзичливих стосунків у групі; незначна кількість реакцій у реалізації цінностей у поведінці; гнучкі професійно орієнтовані знання щодо застосування в деяких нестандартних ситуаціях; наявність саморегуляції сформованих управлінських умінь; адекватне реагування на зміни професійних ситуацій, але із запізненням у часі; достатній обсяг професійного досвіду з УНЗ; у межах норми розвинені професійні й особистісні здібності; відсутність повної впевненості в можливості постійного вдосконалення власних здібностей до УНЗ.

За рефлексивно-оцінним компонентом готовності до професійного саморозвитку для майбутніх магістрів з УНЗ характерне таке: у межах норми сформовані стійкі вміння оцінювати впевненість у своїх силах; недостатня величина самооцінки й самоповаги; деякі вміння аналізувати та оцінювати відповідність власних можливостей поставленим цілям; деякі правильні самооцінки власних управлінських здібностей; сформована професійна рефлексивність; володіння ефективними засобами й способами оцінювання та самооцінки досягнення управлінських цілей; нераціональне вміння аналізувати й оцінювати власну управлінську діяльність, її результати, а також величину позитивних змін у власному професійному розвитку; наявність умінь самоорганізувати процес самооцінювання, що спрямований на професійний саморозвиток; часткова самостійність використання оцінних методик; часткове засвоєння елементів системи оцінювання професійних знань, умінь і розвитку управлінських здібностей щодо УНЗ [7].

Структурно-функціональна модель формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ структурована за теоретико-цільовим, ресурсно-

потенційним, організаційним, регуляторно-змістовим та критеріально-прогностичним блоками, що відбивають відповідні функції, містить ціннісно-мотиваційний, когнітивно-операційний і рефлексивно-оцінний компоненти готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ, які реалізуються через такі *педагогічні умови*: актуалізацію ціннісно-сміслових здібностей майбутніх магістрів з УНЗ до самозмін і формування потреби в професійному саморозвитку через самопізнання, активність та регулювання своєї поведінки у сфері управління навчальним закладом; інтеграцію в навчальний процес підготовки майбутніх магістрів з УНЗ інтерактивних методів, засобів і нетрадиційних видів навчальних занять; імплантацію в нього науково-дослідних компонентів діяльності, що спрямовані на їх професійний саморозвиток; самореалізацію майбутніми магістрами з УНЗ набутого досвіду професійного саморозвитку при виконанні виробничих функцій у професійній діяльності; створення рефлексивно-оцінного середовища в навчально-педагогічному процесі з УНЗ під час формування готовності до професійного саморозвитку для досягнення, корекції та поліпшення його результатів, що досягаються завдяки оновленню змісту фахових дисциплін, поєднанню традиційних і нетрадиційних форм організації навчального процесу у ВНЗ, видів навчальних занять та відповідних дидактичних методів і засобів; теоретично обґрунтовано сутність і структурні компоненти готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ [5, с. 342-346].

Висновки: Аналіз вітчизняної та зарубіжної систем професійної підготовки фахівців з УНЗ, власні педагогічні спостереження й досвід свідчать про недостатню увагу науковців і практиків до проблеми формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ, відсутність у вищій школі комплексу науково обґрунтованої й експериментально перевіреної системи спеціальних педагогічних заходів, що значно знижує результативність професійного навчання управлінців. Виявлено, що наукові й науково-методичні праці в галузі теорії та методики професійної освіти не охоплюють специфіки професійної підготовки майбутніх магістрів з УНЗ, яка тісно пов'язана з формуванням їх готовності до професійного саморозвитку.

Готовність до професійного саморозвитку майбутнього магістра з управління навчальним закладом являє собою складне особистісне утворення, що інтегрує в собі мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний і рефлексивно-оцінний компоненти, які розглядаються як сукупність особистісних інтересів, ціннісних орієнтацій і потреб, професійно орієнтованих знань, управлінських умінь, розвинених професійних здібностей, набутого фахового досвіду, актуалізованих власних здібностей до саморефлексії й самооцінки всіх його складових, та є результатом його професійної підготовки у ВНЗ, що зумовлює позитивні зміни особистісних характеристик керівника навчального закладу щодо його професійного саморозвитку в процесі фахової діяльності, забезпечує можливість його всебічної реалізації в обраній професії й успішне управління навчальним закладом. Вона формується під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників завдяки механізму рефлексії та виявляється тільки стосовно суб'єкта діяльності через спрямованість особистості, самопізнання, самоактивність, самоорганізацію, самооцінку, саморегуляцію в особливій формі – професійному саморозвитку.

Розроблено структурно-функціональну модель формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ, що виконує теоретико-

цільову, ресурсно-потенційну, організаційну, регуляторно-змістову та критеріально-прогностичну функції.

Визначено та обґрунтовано систему *педагогічних умов*, завдяки яким навчально-педагогічний процес досягає позитивного результату, зокрема: актуалізацію ціннісно-сміслових здібностей майбутніх магістрів з УНЗ до самозмін і формування потреби в професійному саморозвитку через самопізнання, активність та регулювання своєї поведінки у сфері управління навчальним закладом; інтеграцію в навчальний процес підготовки майбутніх магістрів з УНЗ інтерактивних методів, засобів і нетрадиційних видів навчальних занять; імплантацію в нього науково-дослідних компонентів діяльності, що спрямовані на самореалізацію набутого досвіду й компетентності щодо професійного саморозвитку при виконанні виробничих функцій у професійній діяльності; створення рефлексивно-оцінного середовища в навчально-педагогічному процесі з УНЗ під час формування готовності до професійного саморозвитку в студентів магістратури для досягнення, корекції та поліпшення його результатів.

Дискусія: Показники формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з УНЗ є методологічним інструментом, за яким перевірено результат педагогічного впливу, і являють собою узагальнені характеристики її властивостей. Розгляд проблем формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з управління навчальним закладом не вичерпує всіх її аспектів. До подальших наукових пошуків можна віднести дослідження індивідуально-психологічних чинників розвитку готовності до професійного саморозвитку майбутніх бакалаврів з управління навчальним закладом, визначення специфіки формування управлінської культури керівників освіти різних освітньо-кваліфікаційних рівнів та розроблення моделей і програм освітньо-наукового зростання магістрів.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія освіти / В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Єльнікова Г.В. Наукові основи розвитку управління загальною освітою в регіоні: [монографія] / Г.В. Єльнікова. – К.: ДАККО, 1999. – 303 с.
3. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи) / В.Г. Кремень. – К.: Грамота, 2003. – 216 с.
4. Лосева Н.М. Саморозвиток викладача вищої школи: [навчальний посібник] / Н.М. Лосева. – Д.: ДонУ, 2003. – 336 с.
5. Некрасова С.М. Готовність до професійного саморозвитку майбутніх магістрів з управління навчальним закладом / С.М. Некрасова // Збірник наукових праць / педагогічні науки. – Херсон, 2010. – Вип. ІVІ. – С. 342–346.
6. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: [монографія] / І.А.Зязюн. – К.: Віпол, 2000. – 636 с.
7. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: [навчальний посібник]. – К.: Вища школа, 2004. – 335 с.
8. Яценко Т.С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика / Т.С.Яценко. – К.: Вища школа, 2006. – 382 с.

References

1. Encyclopedia of Education / V.G. Kremen. – K.: Inter Yurinkom, 2008. – 1040 p.
2. Yelnykova G.V. Fundamento scientifico administratione generali educationem in regione: [monograph] / G.V. Yelnykova. – K. Sydney, 1999. – 303 p.
3. Kremen V.G. Education et Science Ucraina: Mores of Modernization (facts, cogitationes, prospectus) / V.G. Kremen. – K. Littera, 2003. – 216 p.
4. Losev N.M. Selfturpis consequat magister [Roma] / NM Losev. – D: Donetsk National University, 2003. – 336 p.
5. Nekrasov S.M. Paratus professio futuri magistri sui administratione instituta / S.M.Nekrasov // Scientific Papers / educationem scientia /. – Kherson, 2010. – Vol. ІVІ. – P. 342-346. 6. Exsequenti munus: problems, quaero, prospectus: [monograph] / I.A.Zyazyun. – K. Vipol, 2000. – 636 p.
7. Semychenko VA Psychologia docens operationes: [Roma]. – K. Turpis, 2004. – 335 p.
8. Yatsenko TS Basics altum disciplinam phenomenology, scientia atque usu / T.S.Yatsenko. – K. Turpis, 2006. – 382 p.

Надішла до редколегії 25.11.15

L. Satanovska, Ph. D., Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMING READINESS FOR PROFESSIONAL SELF-DEVELOPMENT OF FUTURE MASTERS OF MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Ready for professional self-concept defined by "professional self", "professional self-development of future masters of university management" and "readiness for professional activity." Based on the analysis and synthesis of scientific philosophical, pedagogical and psychological literature, found that the term "professional self" is interpreted as a key segment, from self-research perspective, a certain approach so on. The category of "professional self" is defined as a process of active integration and implementation of the professionally significant personal development of future specialist in professional training acquired professional knowledge, skills and abilities, and their needs, personal qualities and willingness to change. In this context, professional self-development of future masters of the university management appears as a continuous, conscious, purposeful, active process of personal and professional growth and improvement, based on the impact and interaction of internal and external factors, which aims to improve their management activities. Professional self-development of future masters reviewed through the formation of their readiness. Ready for the professional activity is understood as a complete state of preparedness rights to it to ensure its professional orientation, allows you to quickly adapt to the professional environment and successfully fulfill their functions. Ready for professional self-development is considered as an integrative set of personality traits acquired in the training and professional internal/nym ability to self-transformation and consists of interrelated components: motivational-value, cognitive, operational and reflective.

The conception of readiness for professional self-development has been determined. In this work was grounded the reasonable using of structural-functional model in readiness forming for professional self-development of future masters in school management that is structured in according of special purpose, resource-potential, organizational and criterial-predictive blocks. The reflected respective functions including. The author of the work theoretically proves that the introduction of the structural functional model in the preparation of future masters in management institution promotes significant changes at the level of their readiness for their-professional self-development.

Keywords: professional readiness, professional self-development, formation of readiness for professional self-development.

Л. Сатановская, канд. пед. наук, доц.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ САМОРАЗВИТИЮ БУДУЩИХ МАГИСТРОВ УПРАВЛЕНИЯ УЧЕБНЫМИ ЗАВЕДЕНИЯМИ

Раскрыто аспекты формирования готовности к профессиональному саморазвитию будущих магистров по управлению учебными заведениями; уточнено содержание понятий "профессиональное саморазвитие", "готовность к профессиональному саморазвитию". Профессиональное саморазвитие рассмотрено как путь самоанализа, самообразования, самосовершенствования, самореализации. Определена сущность понятия "готовность к профессиональному саморазвитию будущего магистра по управлению учебным заведением". Теоретически обоснована целесообразность использования структурно-функциональной модели формирования готовности к профессиональному саморазвитию будущих магистров по управлению учебными заведениями.

Ключевые слова: профессиональная готовность, профессиональное саморазвитие, готовность к профессиональному саморазвитию.

Відомості про автора

Сатановська Людмила Анатоліївна – Україна, м. Київ, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Контактна інформація: (044)521-35-13, Ludmbogd@ukr.net

Сатановская Людмила Анатольевна – Украина, г. Киев, кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры педагогики факультета психологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Контактная информация: (044)521-35-13, Ludmbogd@ukr.net

Satanovska Liudmyla Anatoliivna – Ukraine, Kyiv, Ph. D., Associate Professor, Associate Professor of Pedagogic Department of Faculty of Psychology of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Contact information: (044)521-35-13, Ludmbogd@ukr.net

УДК 378.147:811.111

Є. Спіцин, канд. пед. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ
Н. Назаренко, канд. пед. наук, доц.

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Хмельницький

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИКОРДОННИКІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ПЕРЕКЛАДУ

У статті теоретично обґрунтовано складові професійної компетентності майбутніх прикордонників-перекладачів (мовна компетенція, комунікативна компетенція; перекладацька компетенція (навички білінгвізму і перекладу), технічна компетенція (уміння кодувати і декодувати інформацію); особистісні характеристики (презентабельність, розвиток пам'яті). Визначено методичні прийоми, що застосовуються під час навчання перекладу: принцип від простого до складного, логічна побудова заняття, використання ситуацій спілкування, в яких може функціонувати мовний матеріал, що вивчається. Зроблено висновок про необхідність залучення майбутніх прикордонників-перекладачів до систематичної перекладацької роботи з різними видами тексту, використовуючи на заняттях наступні вправи: підготовчі, операційні, цілісні.

Ключові слова: фахова підготовка, професійна компетентність, прикордонники-перекладачі, методичні прийоми.

Постановка проблеми. Упровадження сучасних інноваційних технологій пропуску громадян через державний кордон, оснащення підрозділів кордону новітніми ефективними засобами озброєння, техніки та зв'язку, створення сучасної системи підготовки персоналу стали основою визнання відповідності Державної прикордонної служби України самим високим міжнародним стандартам. Відповідно завдання поліпшення якості підготовки майбутніх прикордонників, фахівців у галузі перекладу, вимагає систематичного вдосконалення

навчального процесу, активізації творчих здібностей курсантів, залучення їх до дослідницької роботи, формування професійної компетентності, що необхідна у їхній повсякденній діяльності. Тому проблема фахової підготовки майбутніх прикордонників-перекладачів та формування їх професійної компетентності на заняттях з перекладу набуває особливого значущості.

Метою статті є дослідження фахової підготовки майбутніх прикордонників-перекладачів на заняттях з перекладу. Основні завдання дослідження: визначити